

ชื่อวิทยานิพนธ์ : การศึกษาวิเคราะห์หลักมหาปเทศ ๔ ในสังคัมไทย

ผู้วิจัย : พระมหาเดชาธร สุขขโย (กนกรัตนาพรณ)

ปริญญา : พุทธศาสตรมหาบัณฑิต (พระพุทธศาสนา)

คณะกรรมการควบคุมวิทยานิพนธ์

: พระเทพปริยัติเมธี, ผศ.ดร. ป.ธ.๙ กศ.ม พธ.ด. รป.ด.

: พระศรีสมโพธิ, ดร. ป.ธ. ๗, พธบ.M.A.,PH.D.

วันที่สำเร็จการศึกษา : มิถุนายน ๒๕๕๙

บทคัดย่อ

วิทยานิพนธ์เรื่อง การศึกษาวิเคราะห์หลักมหาปเทศ ๔ ในสังคัมไทย โดยมีวัตถุประสงค์ ๓ ประการ คือ ๑) เพื่อศึกษาหลักมหาปเทศ ๔ ในพระพุทธศาสนา ๒) เพื่อศึกษาบริบทมหาปเทศ ๔ ในสังคัมไทย ๓) เพื่อวิเคราะห์หลักมหาปเทศ ๔ ในสังคัมไทย งานวิจัยนี้เป็นงานวิจัยเชิงเอกสาร (Documentary Research) โดยศึกษาและรวบรวมข้อมูลจากพระไตรปิฎก อรรถกถา เอกสาร ตำรา วิชาการ หนังสือ และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง และนำมาวิเคราะห์ นำเสนอสรุปการวิจัยด้วยวิธีนำเสนอผลการวิจัยเชิงพรรณนา

ผลการวิจัยพบว่า

๑. หลักมหาปเทศ ๔ ในพระพุทธศาสนา หมายถึง ที่อ้างอิงข้อใหญ่, หลักใหญ่สำหรับอ้างอิงเพื่อสอบสวนเทียบเคียง เกณฑ์การตัดสินหรืออ้างอิงในการตรวจสอบพระธรรมวินัยให้บริสุทธิ์ คือ ๑) สิ่งที่ไม่ได้ห้าม แต่อนุโลมเข้ากับสิ่งที่ไม่ควร นับว่าสิ่งนั้นไม่ควร ๒) สิ่งที่ไม่ได้ห้าม แต่อนุโลมเข้ากับสิ่งที่ควร นับว่าสิ่งนั้นควร ๓) สิ่งที่ไม่ได้อนุญาต แต่อนุโลมเข้ากับสิ่งที่ไม่ควร นับว่าสิ่งนั้นไม่ควร และ ๔) สิ่งที่ไม่ได้อนุญาต แต่อนุโลมเข้ากับสิ่งที่ควร นับว่าสิ่งนั้นควร, มีจุดมุ่งหมาย เพื่อเป็นการป้องกันอันตรายหรือภัยที่จะมีขึ้นหรือเกิดขึ้นกับพระธรรมวินัย, เพื่อประโยชน์แก่การตั้งมั่นของพระพุทธศาสนาในอนาคต, เพื่อเป็นหลักการตีความของพระธรรมและพระวินัยในแต่ละยุคสมัย, เพื่อความสอดคล้องในการรักษาความสามัคคีในภิกษุสงฆ์

๒. บริบทมหาปเทศ ๔ ในสังคัมไทย ยึดการบริโภคปัจจัย ๔ เป็นหลัก ได้แก่ ๑) การบริโภคอาหาร มีหลักเกณฑ์ในการบริโภคสิ่งของต่างๆ ตั้งแต่การได้มา การบริโภคขบฉัน และการเก็บรักษาไว้ การบริโภคน้อยจะเป็นไปเพื่อประโยชน์ในการประพฤติพรหมจรรย์ ให้พิจารณาก่อนการฉันอาหารทุกครั้ง โดยพิจารณาคุณค่าที่แท้จริง ๒) เสนาสนะ การก่อสร้างวิหาร กุฏิ ให้พิจารณาถึงคุณค่าในการใช้สอย และให้คำนึงถึงคุณค่าที่แท้จริง มีไว้เพื่อป้องกันลมแดด สัตว์ร้าย และอันตรายจากฤดูกาล เพื่อประโยชน์ในการประพฤติพรหมจรรย์ ๓) เครื่องนุ่งห่ม การใช้สอยจีวรอย่างรู้จักประมาณ รวมถึงการสันโดษในของที่นำมาใช้สอย และ ๔) ยารักษาโรค ใช้ในยามที่เกิดโรคร้าย ใช้เจ็บ ในช่วงแรกนั้นอนุญาตให้ฉันยาด้วยน้ำมูตรเน่าเท่านั้น ต่อมาเมื่อมีคนมาบวชในพระพุทธศาสนาเพิ่มมากขึ้น ปัญหาเรื่องโรคร้ายซึ่งเกิดขึ้นกับพระสงฆ์มากขึ้น จึงมีการใช้ยาอื่น ๆ เพิ่มขึ้นอีกเพื่อความเหมาะสมตามยุคสมัย

๓. การใช้หลักมหาปเทศ ๔ ในการตีความเกี่ยวกับพระวินัย ความประพฤติกุศลและยอหย่อนในพระวินัย ที่ส่งผลให้เกิดความคิดเห็นขัดแย้งกันและนำไปสู่การเปลี่ยนแปลงและพัฒนาการของสถาบันสงฆ์ มีกรณีศึกษา ๖ เรื่องคือ ๑) การรับเงินทอง ๒) การให้พร ๓) การประเคน ๔) การถวายน้ำปานะ ๕) การสวดบูชาของพระสงฆ์ ๖) การใช้ไอที จะเห็นได้ว่า วิธีการตีความจากพระไตรปิฎกนำมาอ้างอิง เป็นเพียงการตีความเฉพาะที่เป็นการสนับสนุนในส่วนที่ตนกล่าวอ้างเท่านั้น ไม่ได้เป็นการกล่าวทั้งหมด การศึกษาวิเคราะห์การใช้หลักมหาปเทศ ๔ กับสังคมไทยนั้น มุ่งที่จะอธิบายถึงความเป็นมาในขอบข่ายและกระบวนการ จนถึงผลของการนำวิธีการนำมหาปเทศ ๔ ไปใช้ รวมถึงกระบวนการแก้ปัญหาของแต่ละวิธีที่เหมาะสมกับปัญหาแต่ละชนิดของเหตุการณ์เรื่องนั้นๆ

Thesis Title : AN ANALYTICAL STUDY OF THE CONCEPT OF THE
PRINCIPAL REFERENCES IN THE THAI SOCIETY

Researcher : PHRAMAHA DECHATHORN SUPACHAYO
(KANOKRATTANAPHAN)

Degree : Master of Arts (Buddhist Studies)

Thesis Supervisory Committee

: Asst.,Prof.,Dr.Phrateppariyatmethi Pali IX, M.Ed., Ph.D.

: Dr.Phrasrisombhoth, Pali VII, B.A., M.A., Ph.D

Date of Graduation : May 2016

Abstract